

גליון

מעדני אשר

יו"ל ע"י עכון מעדני אשר

גליון תשמ"ג (שנה ט"ז)

חג הפורים תשע"ט

ג. הב"ח תירץ דסבירא לרש"י דכיון דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שש ושמה עם אוהביו, ולהשכיך אהבה ואחווה שלום ורעות, ה"ה אם אוכלים ביחד.
 ד. בחידושי אנשי שם כתב, דבאמת היו משלחין מנות בלא"ה, ואתא הש"ס לאשמועינן דעבדי הכי, כדי להרבות שמחה וריעות, שלא יהא כל אחד שמח בביתו לבדו, וכתב דמזה נשתרבו המנהג שהולכין בחבורות מרעין מבית לבית ואוכלין ושותין, ובאמת הכי איתא כבר ברש"י, על הפסוק "משפחה ומשפחה" "מתאספין יחד ואוכלין ושותין יחד".

והפרי מגדים בספרו ראש יוסף מגילה ז' עמוד ב' על גמ' הנ"ל כתב כל הפוסקים מפרשים זה שולח סעודתו לזה וחבירו להיפוך ושניהם יוצאים וכן סתם בש"ע תרצ"ה אבל רש"י מפרש בשנה זו אוכל זה עם זה כו' והב"י הקשה דא"כ לא היו מקיימין משלוח מנות ועיין בד"מ אות ד' ובלח"מ הבין קושיות הב"י דהשני לא ה' מקיים משלוח מנות ויש נ"מ טובא דלפי הבנת ד"מ מתחלה בב"י סובר הב"י דבעינן דוקא שישלח לביתו המנות הא מזמנו תוך ביתו אין יוצא מה שאוכל על שלחנו במשלוח מנות והלח"מ ת"י ששניהם היו יוצאים כי אחד מקנה סעודתו לחברו ויוצא ואח"כ אוכל עם חברו יוצא גם חברו יע"ש ולא רצה רש"י לפרש פשוט מחלפי סעודתייהו אהדדי דא"כ מה קמ"ל פשיטא דזה הוה משלוח מנות לכן מפרש שזימן א' חברו וקמ"ל דיוצא בזה או כמ"ש הלח"מ והמ"א בתרצ"ה אות י"ב כתב מי שלא הכין לו ואוכל על שלחן חבירו א"צ וכ"מ מרש"י וכוונתו דהשני איך יצא אלא הואיל ולא הכין לו אין חוב עליו וכבר התבאר דברי הלח"מ, גם אם מצוי ב' בעיר לקנות צריך לקנות ולקיים מצות משלוח מנות כי הוא מכלל מ"ע מד"ס כמו קריאת המגילה גם הוא ז"ל הניח בצ"ע.

ובשפת אמת מגילה ז' עמוד ב' כתב פשט נפלא מה החידוש שהאמוראים החליפו את הסעודות בנייהם: וז"ל יש לומר נמי שהיו אחים סמוכין על שלחן אביהם וקמ"ל דאע"ג דאורח אסור ליתן סעודתו במתנה לאחר דבעה"ב יהיב ל' למיכל ולא למיתב"י לאחריו מ"מ להחליף סעודתי אהדדי שרי, ולפ"ז אפשר דצריך להתנות לשלוח לו גם הוא כדמשמע לשון מחלפי, מיהו צ"ע במתנה כן בפירוש אם יוצאין בו דין מנות, ולכן נראה דלאו דווקא שהתנה כן אלא דידיע שישלח לו גם הוא וסמך על זה.

מי שמזמין את חבירו לסעודת יו"ט בביתו האם קיים בזה גם מצות משלוח מנות?
 יש לחקור מי שמזמין את חבירו לסעודת יו"ט בביתו האם קיים בזה גם מצות משלוח מנות או דילמא לא קיים מצות משלוח מנות.

איתא בגמ' מגילה ז' עמוד ב' אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי.

ופירש הר"ן ג' ד"ה גמ' לא היה לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחבירו ולהשאיר לעצמו ולפיכך שולחים כל אחד סעודתם זה לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים מצות משלוח מנות.

ורש"י פירש מחלפי סעודתייהו זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשנייה סועד חבירו עמו.

והקשה בבית יוסף סימן תרצ"ה בסופו על שיטת רש"י: וז"ל וקשה לי על דבריו דאם כן לא היו מקיימים משלוח מנות איש לרעהו, ואם תאמר שהיו שולחים מנות איש לרעהו אם כן מאי אתא לאשמועינן.

איכא כמה תרוצים:

- א. בדרכי משה** הקצור אורח חיים סימן תרצ"ה אות ז' **תמה על קושיית הבית יוסף:** וז"ל ואיני יודע מאי קשיא למר דאף אי סבירא ליה משלוח מנות איש לרעהו הוא דוקא ובעי שילוח ממש ולכן אם אוכל עם חבירו אינו יוצא, מכל מקום אין זו קושיא דאפשר דרש"י סבירא ליה דמשלוח לאו דוקא אלא הוא הדין אם אוכל עם חבירו דמאי שנא אם אוכל עמו בביתו או ששלח אליו, ואי קשיא ליה דאם אחד היה אוכל עם חבירו בשנה זו אם כן השני לא היה מקיים משלוח מנות באותו פורים וכן השני בפורים הבא אם כן מאי קאמר בסוף דבריו אם כן מאי אתא לאשמועינן דסגי אשמועינן דהאחד יוצא במה שחבירו אכל עמו ולכן אין לדחות דברי רש"י מכח קושייתו.
- ובמגן אברהם** סימן תרצ"ה ס"ק י"ב **כתב** ונראה לי דמי שאוכל על שלחן חבירו ולא הכין לו כלום פטור ממשלוח מנות, וכן משמע קצת ברש"י גבי מחלפי סעודתייהו להדדי ומ"מ צ"ע וטוב להחמיר.
- ב. בפרי חדש** אורח חיים סימן תרצ"ה סעיף ד' **כתב** שכונת רש"י ז"ל לאשמועינן, שאותו ששולח הסעודה היה מיפטר ממשלוח מנות אף על פי שהיה הולך ואוכל שם עם חבירו, אבל חבירו ודאי דלא מיפטר בהכי.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג **יעקב ישראל מייזנער** שליט"א

לונדון

מחשובי המעירים במדור מכתבים למערכת

לעילוי נשמת אמו

ה"ה מרת **לאה** בת הרב **יעקב** ע"ה

נפטרה ד' טבת תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

הלימוד בגליון ברחבי תבל

לרפואת חמותי האשה החשובה

מרת **פרידא גילה בת חיה דבורה** תחי'

לרפואה שלימה

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בלימוד התורה

יקוים בה הבטחת התורה

משלי ג' ח' **רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיה**

איך לא הכירה בתו של המן את אביה לפי קולו ולפי מראהו?

איתא בגמ' מגילה ט"ז עמוד א' ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, כי הוא נקיט ואזיל בשבילא דבי המן חזיתיה ברתיה דקיימא אאיגרא, סברה האי דרכיב אבוה, והאי דמסגי קמיה מרדכי, שקלה עציצא דבית הכסא ושדיתיה ארישא דאבוה, דלי עיניה וחזת דאבוה הוא, נפלה מאיגרא לארעא ומתה, והיינו דכתיב וישב מרדכי אל שער המלך אמר רב ששת ששב לשקו ולתעניתו, והיינו דכתיב והמן נדחף אל ביתו אבל וחפוי ראש, אבל על בתו, וחפוי ראש על שאירע לו, הא דכתיב "אבל" קודם "וחפוי ראש", אף שקודם נתבזה ע"י בתו ואח"כ מתה, ידוע לבאר בדרך צחות, דהנה כתבו התוס' בסא קא י"ז ע"ב דהזורק אבן על הכלי, לא חשיב כשבור עד ששברתו האבן בפועל. אבל הזורק את הכלי גופו, חשוב כשבור, מיד משנזרק הכלי, ולכן, בתו של המן, שנפלה בעצמה, חשיבא כמתה מיד כשהפילה עצמה, אבל הכלי שזרקה עליו, לא חשיב שהגיע אליו עד שממש פגע בו, ולהכי קדמה אבלות לביזוי.

ובבין יהודיע, שם מקשה: איך חשבה האי דמסגי קמיה מרדכי, וכי אינה מכרת בקולו של אביה.

ומתריך: כי מחמת שהיה מכריז בכמה מבואות ניחר גורונו ונשתנה קולו, ונמצא אדרבה הקול הטעה אותה שאין זה אביה.

וגם מפניו לא הכירה אותו: כי הוא מחמת בושותו היה מרכיב ראשו ופניו כלפי קרקע, ולכן לא הכירה אותו מפניו, כי לא היתה רואה פניו.

אבל מקשה ומה שחשבה שזה הרוכב הוא אביה ואיך לא הכירה מפניו שאין זה אביה:

ומתריך: כי מרדכי מחמת שהיה חלוש מתענית של שלשה לילות ושני ימים רצופים לא היה יכול לזקוף ראשו וקומתו בהיותו רוכב על הסוס אלא הוה גחין ונסמך בשתי ידיו על כתפי הסוס, ולכן לא היתה יכולה לראות פניו בהיותה על הגג.

ובזה מסביר דבר נפלא: הא דאמרו חז"ל והיינו דכתיב וישב מרדכי אל שער המלך, א"ר ששב לשקו ותעניתו, וקשה דמשמע שבא לחזק מהאי דרשא דר"ש את דברי המאמר שמדבר במאורע שאירע לביתו של המן, ומה שיכות יש לזה בזה, והויא ליה למימר והיינו דכתיב והמן נדחף אבל וחפוי ראש, וכפי האמור מובן שפיר, דקשה איך טעתה בתו לחשוב שזה הרוכב הוא אביה ולא הכירה מפניו שאין זה אביה, אלא מוכרח לומר דהוה מרדכי גחין ויתיב על גבי הסוס מחמת חולשה, וקשה כיון דנעשה לו גדולה זו והוא אות הצלתו והצלת ישראל, ודאי היה מתחזק מרוב שמחה, ואע"פ שהיה בתענית היה נעשה בו כח מחמת השמחה להיות נזקף, לכך הביא האי דרשא דר"ש ששב לשקו ותעניתו, דש"מ שלא היה שמח עדיין, אלא עודנו בצער גדול בעבור הצורה של ישראל ולכן לא נעשה בו כח ולא פעל בו דבר זה בגופו כלל, אלא עודנו חלוש וגחין מרוב הצער שהיה לו בעבור צרת ישראל.

ויש שכתבו ליישב: שאולי גם מרדכי שברח מן הכבוד הרכיב ראשו והסתיר פניו, ואולי זה עוד טעם למה מתחפשים בפורים, שלא ידעה בתו של המן להבחין בין מרדכי להמן, כך כתב בספר וללוי אמר מובא בדף על דף מגילה ט"ז ע"א.

ובאבן עזרא פירש שכיסה ממש את פניו, לפי הנ"ל אתי שפיר בפשטות.

מעדני אשר: נראה לתרץ, דלכן לא הכירה לא לפי הקול ולא לפי המראה שזה היה בנין גבוה ולא היו יכולים לשמוע ברור, וכן לא לראות ברור.

ויש לתרץ עוד: שכדי שלא יכירהו שינה את הקול, לכן לא הכירה אותו בתו.

ומגיס היקר הגאון יוסף נחמן רייך שליט"א מרבני כולל מבצר התורה בירושלים שמעתי תירוץ נפלא: שהכירה את הגאון של אבא שלה שהוא מסוגל לצעוק על עצמו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, לכן לא סמכה על הקול.

מדוע דווקא אחרי הנס של פורים נהיה תורה ליהודים?

איתא בגמ' מגילה ט"ז ע"מ ב' על הפסוק "ליהודים היתה אורה" אורה זו תורה וכו'.

יש להקשות: וכי לא היה להם תורה עד עכשיו, איך נעשה תורה שם, מה זה קשור לנס, וכי היה קבלת התורה חדש, כך מקשה בדברי שאול לשואל ומשיב.

איכא כמה תרוצים:

א. משום שהמן גזר שלא יתעסקו בתורה, ועכשיו שתלו אותו נתבטל הגזירה ויכלו בחזרה ללמוד תורה, כך כתב רש"י שם.

וכן כתב להדיא בתרגום בפסוק זה, ליהודאי הות רשותא למעסק באורייתא ולמיטר שביא ומועדיא ולמגזר עורלת בניהון ולאחתא תפלין וכו', עיין מהרש"א מדוע דווקא גזר על מצוות אלו, ועיין חתם סופר מגילה ט"ז ע"מ ב', ועיין בשו"ת דברי יציב אורח חיים סימן רצ"ו.

ב. ע"פ מה דאמרינן בגמ' שבת פ"ח א' ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר אם תקבלו את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, והקשו בגמרא אם כן מכאן מודעא רבא לתורה, ותירצו חזרו וקיימו בימי אחרשוש שנאמר קיימו וקבלו קיימו מה שכבר קבלו. ופירשו מאמר זה רבותינו ז"ל בתנחומא פרשת נח ג' כי מה שלא רצו לקבל בסיני עד ימי אחרשוש היא תורה שבעל פה, ובזה יאמר כי ליהודים היתה אורה זו תורה מה שאין כן עד הזמן ההוא כי לא קיבלוה כי אם באונס, כך כתב באלשיך אסתר פרק ח', וכן בגליוני הש"ס מגילה ז' ע"מ ב'.

וכן כתב השל"ה פרשת תצוה תורה אור אמרו רבותינו ז"ל שבת פ"ח א' ויתיצבו בתחתית ההר' שמות י"ט י"ז מלמד שכפה עליהן הר כגיגית כו', מכאן מודעא רבה כו' עד... הדר קבלוה בימי אחרשוש. הרי שעד כאן היתה התורה באונס ועתה קבלוה ברצון, זהו 'היתה אורה' זו תורה מה שלא היתה מקודם לזה, וסימנך 'והדת נתנה בשושן הבירה' אסתר ג' ט"ז.

ג. גזירת המן היה שהצליח על ידי הפירוד שהי' בין ישראל, וזה שדרשו חז"ל מגילה י"ג ב' ישנו עם אחד מפוזר ומפורד ולתקן זה אמרה אסתר למרדכי אסתר ד' ט"ז לך כנוס את כל היהודים, לעשות שלום ביניהם, ובזה יובן ליהודים היתה אורה, זו תורה. כי עד עכשיו על ידי הפירוד שביניהם היו בלא תורה, מה שאין כן עכשיו על ידי אסתר שתיקנה זה באמרה לך כנוס את כל היהודים, לעשות שלום ביניהם, אז ליהודים היתה אורה זו תורה, כך כתב בתולדות פרשת בראשית.

ובכמה ספרי הבעש"ט מסבירים מדוע אחרי האחדות יש תורה: דהרי ידוע מה שהקשו המפרשים איך יש מציאות לאחד אחד לקיים את כל התרי"ג מצוות שהרי יש הרבה מצוות שנוהגים רק בכהנים ורק בלויים ורק בנשים אלא ע"י אחדות נחשבים כולם כאחד, משא"כ כשהיו פרודים לא היה אור לתורה כי היה חסר לכל אחד הרבה מצוות, אחרי שהיה שם אחדות קיבל התורה אור, עיין באריכות בספר מעדני אשר חלק ה' פרשת וישלח.

וכן החיד"א בספרו חומת אבן אסתר פרק ג' ס"ק י' כתב מה שאמרו רז"ל ישנו עם אחד ישנים מן המצוות, דכיון דיש שנאה ביניהם נפל תור"ה דכי איכא אחדות כשמקיים אחד מהם מצוה נחשב כאלו קיימוה הכל אבל עתה נתמעט כח המצות.

ד. כשם שאחר יציאת מצרים זכו כלל לישראל למתן תורה על ידי שנזדככו בחומר ובלבנים, יש לומר שכך היה בימי מרדכי ואסתר שקודם לכן נזדככו בגלות והיה להם צער ויסורים מגזירת המן זה היה הכלי לקבלת התורה, כך תירץ הגאון הצדיק רבי אברהם צבי קלוגר שליט"א רב קהילת נור ישראל בספרו הנפלא וישט המלך על מגילת אסתר ע"מ רמ"ב.

גליון זה נודב
לרפואת האשה הצעירה
מרת **חיה חנה בת מרים פעשא** תח' לרפואה שלימה
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות בלימוד התורה
יקוים בה הבטחת התורה
משלי ג' ח' **רפואת תהי לשרך ושקוי לעצמותיה**

כתוב במגילת אסתר פרק ט' פסוק י"ט על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרוזות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו.

ואח"כ כתוב פרק ט' פסוק כ"ב והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב "לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים"

בגמ' מגילה ה' ע"מ ב' מקשה מעיקרא כתיב אסתר ט' י"ט שמחה ומשתה ויום טוב, ולבסוף כתיב ימי משתה ושמחה שם כ"ב ואילו יום טוב לא כתיב, דיום טוב לא קיבלו עליהם.

יש להקשות: מדוע באמת לא רצו לקבוע יו"ט בחג הפורים אחרי שאירע להם כאלו ניסים גדולים, כך מקשה באלשיך הקדוש, וכן בחתם סופר החדש מגילה ה' ע"מ ב' בשפתי חכמים מגילה ה' ע"מ ב', וכן במהר"ם שיף בדרושים נחמדים בסוף מסכת חולין.

איכא כמה תרוצים:

א. כי מה שהיהודים הפרזים וכו' היו עושים שמחה וכו' ויום טוב לא היה רק שהחילו לעשות כן בעצמם, אך לא בקבלה מחויבת, עד אשר כתב להם מרדכי כאשר יבא בס"ד שיקבלו עליהם, ובכן בראותו כי יום טוב שהוא לשבות ממלאכה לא קיבלו עליהו שהוא משום חסרון כיס, על כן מה עשה התחכם לעשות דבר שמבלי קבלה יתבטלו ממלאכה, והוא כי אין צער ביטול המלאכה רק לעניים ולאביונים מבקשים לחם ואין, על כן גזר שיקבלו במקום יום טוב לתת מתנות לאביונים למה שעל ידי כן לא ידאגו האביונים ללחם איה על ביטול המלאכה, כי הלא לחמם ניתן מאת העשירים לאכול ולשתות כהם, וגם כי מה משפטם כי מגבת פורים לפרזים שיהיה להם לאכול לשבעה, ועל כן כתב מרדכי אליהם לעשות אותם ימי משתה וכו' ומתנות לאביונים שעל ידי כן איש במקומו ישישו בשמחה וישבתו ממלאכה אם דל ואם עשיר, כך תירץ באלשיך הקדוש.

ב. לכאורה יש להקשות למה בתחילה כתוב יום טוב, ומתנות לאביונים לא כתיב, ואחר כך קבלו עליהו מתנות לאביונים, אבל יום טוב לא קבלו עליהו, משום דמעוות מוקצין הן ביום טוב, ועל כן בשעה שקבלו עליהן יום טוב לא קבלו עליהם מתנות לאביונים, כך תירץ במהר"ם שיף בדרושים נחמדים סוף מסכת חולין וכן בשו"ת מהר"י אסאד אור"ח סימן ר"ו.

מעדני אשר: צריך להסביר את דבריהם, דאח"כ החליטו שעיקר היום שיוכלו להביא כסף באותו יום לעניים לכן לא רצו לקבוע אותו יום יום טוב.

ג. לא רצו לקבוע את זה ליום טוב, משום דיש בזה חשש בל תוסיף שמוסיף יום טוב חדש, לכן עשה לא רצו עם ישראל שבאותו הדור לקבוע את זה ליו"ט, כך תירץ בשו"ת בית שער"ם סימן שע"ב, ועיי' מה שהאר"י מדוע מרדכי לא חשש לזה.

ד. ע"פ מה דאיתא בגמ' מגילה ז' אמר רב שמואל בר יהודה שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות, וברש"י ליום טוב שלחו לה, קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות, שלחה להם, כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס, לכן לא רצו לקבוע את זה ליום טוב, כך תירץ בשפתי חכמים מגילה ה' ע"ב.

ה. הטעם דלא קיבלו יום טוב, משום דאכתי עבדי דאחשורוש אנן כמו דאיתא בגמ' מגילה י"ד דלכן לא אמרינן הלל בפורים, כך תירץ בדרושת חתם סופר חלק א' דף ר' טור ד', ועיי' בחת"ם החדש מגילה ה' ע"ב הביא עוד הרבה תרוצים לזה, וכן בשפתי חכמים מגילה ה' ע"ב.

ו. ע"פ מה דאיתא בגמ' מגילה ט"ז ע"ב גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ד' ולבסוף חשיב ליה בתר ה' דכתיב נחמיה ז' הבהים עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה נחמני מרדכי בלשן, פירוש רש"י ז"ל כשהיתה לו גדולה בבית המלך ופירש מן החכמים לא הזכירו הכתוב אלא אחר חמשה לפי שירד ממעלתו אצל החכמים ואף על פי שהציל נפשות בהיותו בבית המלכות, ולכן מעיקרא כשחשבו שגדול יותר הצלת נפשות, עשאוהו נמי ליום טוב, אבל כיון דחזו דמן השמים מסכימים למיחשב מרדכי בתר ה', והרי גדול תלמוד תורה יותר, ואם כן מן הנס הזה נגרם גם כן קללה שגרם לביטול תורה, ולכן לא תיקנו ליום טוב, כך תירץ מן הדברי יציב בספרו מכתבי תורה חלק ב' סימן פ"ו.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

מדור משיב כהלכה - חידות ועיונים בעניני הפורים

א. אסתר ברוח הקודש נאמרה. חידה. בגמ' מגילה ז' ע"א שמגילת אסתר ברוח הקודש נאמרה, מהיכן אנו יודעים (מתוך המגילה עצמה) שהמגילה ברוח הקודש נאמרה?.

ב. חידה. איזה שם הוזכר במגילה פעמיים בשינוי של אות אחת ומדוע?

ג. חידה. מי ראו צבע מסוים ושמו, ומה גרם בראיית צבע זה לשמח אותם?

ד. קיבל שבת וזכר ממתנות לאביונים. יש לעיין. מה יעשה מי שבפורים דמוקפין קיבל שבת וזכר שלא נתן מתנות לאביונים?

ה. פורים ב"ד או ט"ו. יש לחקור. תייר המגיע לא"י ב"ג באדר, הוא יכול לשכור חדר במלון בירושלים, והוא יכול גם לשכור חדר במלון בעיר של פרזים. האם יעדיף את הפרזים כדי להיות זריז במצוות, ולקיים את ימי הפורים ב"ד או שאין בזה זריזין?

ו. לחזר על הפתחים במקרא מגילה. יש לעיין. הנה מצינו בנר חנוכה שמצוה לחזר על הפתחים כדי שיהיה לו זה משום דכיון שזה פרסומי ניסא יש דין שלא מצינו כמותו רק בד' כוסות שגם פרסומי ניסא, א"כ יש לשאול מה יהיה לגבי מגילת אסתר מי שנמצא במקום שאין לו מגילה, האם יצטרך ליסוע לשמוע מגילה אעפ"י שזה יותר מחומש ממונו, וכמו לחזר על הפתחים שזה יותר מחומש, כדי שיהיה לו מגילה לקרות או לשמוע, או שבמגילה אעפ"י שזה פרסומי ניסא לא חייבו לחזר על הפתחים וממילא גם לא יצטרך לבזבז יותר מחומש?

ז. הכ"ת אבל במשלוח מנות. חידה. כתב הרמ"א (סימן תרצו ס"ו) אין שולחין לאבל משלוח מנות, כיצד יתכן שמוותר לשלוח לאבל משלוח מנות בפורים, כשאין האבל יחיד באותו עיר?

ח. יש לו בקבוק יין ואם ישתה בפורים לא יהיה לו יין בפסח לד' כוסות. שאלה. מי שנמצא במקום בודד, ויש לו בקבוק אחד של יין, והוא יודע שאם ישתה את היין עכשיו, לא יהיה לו יין לארבע כוסות, מתי ישתה את היין בפסח או בפורים?

ט. ביחידות בהידור או בציבור בדיעבד. יש לעיין. מי שיכול לקרוא את המגילה ביחיד, ויקראנה בדקדוק רב, ויכול גם לשמעה בציבור אך הבעל קורא שם אינו מדקדק כל כך, האם ילך לשמוע בציבור או שמה יקראנה ביחידות? ומה הדין כאשר הבעל קורא קוראה באופן שיוצאים רק בדיעבד, כגון שיקראה בלא טעמים וכיוצא בזה?

י. חידה. כמה פעמים אליהו הנביא הופיע במגילה.

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאהר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח תשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעוה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח ניסן

תשובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 15/4 רמת בית שמש
לברורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

עכתבים לצערכת

אדם שנדר להקריב את בנו או בתו קרבן לה' האם יש בזה איזה חלות

מה שחקרתם האם אדם שנדר להקריב את בנו או בתו קרבן לה', כמו שעשה יפתח הגלעדי, האם יש בזה איזה חלות. והבאתם שזהו מחלוקת אמוראים במדרש האם היה חייב, דלר"י היה חייב מחמת הקדש דמים, ולר"ל אפילו הקדש דמים לא היה חייב.

הגאון מתתיהו ישראל הורוויץ שליט"א ליקווד מחבר ספר "אוצרות היס" על מסכת ברכות

נראה לציין לדברי הרמב"ן בפרשת בחקותי כ"ו כ"ט שסבר שלמעשה שחט יפתח את בתו כאשר נדר, אמנם הביא מהאבן עזרא והוא בספר העיבור להאבן עזרא שסבר שבאמת לא שחט בתו, ורק קיים נדרו שתהיה לה' ע"י שהיתה פרוש מדרכי העולם לעמוד לשרת בשם ה' בתפלה והודות, ועשה בית לבתו מחוץ לעיר והתבודדה שם וכלכלה כל ימיה ואיש לא ידעה והיתה צורה שם. וכן הוא בר"ד ק שפטים י"א ל"א בשם אביו ר' יוסף קמחי. והרמב"ן חולק עליו וכתב שהוא דברי רוח.

הגאון משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

יש להעיר במה שהקשה בשו"ת מקום שמואל ח"א סימן ל"ו השני מואה דאיתא בגמ' ערכין כ"ח וברמב"ם פ"ו מערכין ה"ו דהמחרים בנו ובתו אינם מוחרמים וילפינן לה מקרא, ותירץ דאין הכי נמי מצד הקדש אביה לא היה נחשב לכלום, רק משום שקבלה על עצמה כמבואר בפסוק עשה לי כאשר יצא מפיו, וא"כ לפי"ז י"ל דמחלוקת האמוראים מיירי באופן שקבלה על עצמה דחל ההקדש, ואין מדברי המדרש סתירה לדברי מהר"ם בן חביב דסובר בנדר להקריב בנו, באופן שבנו לא קבל על עצמו דיתן דמיו, ולפי"ז מיושב נמי קושיית מהרש"א במה דאמרו בגמ' יכול אפילו דבר טמא, ואמאי לא אמר אפילו בתו כמו שהוא באמת, דזה לא היה מהני כלום, אלא דאמרו לו היה צריך להעלות על דעתו דיצא דבר טמא והרי זה דבר שאינו הגון, ולכן סובבחו שבתו תקבל על עצמה את הנדר.

אדם שנותנים לו ממון או מתנות שחושבים שהוא ירא שמים והאמת שאינו האם יש בזה איסור גזל

מה שכתבתם בשם החפץ חיים דאדם שחושב שחבירו עובד ה' וצדיק נשגב ומתנדב לממן לו דברים והאמת שאינו עובד ה' ואינו צדיק כל עיקר, הדברים גזל, שאילו היה הנותן ידע למי הוא נותן היה נמנע מלתת.

הגאון אלטר מרמורשטיין שליט"א ראש כולל ישועות יעקב ברכפלד ומו"ס המינים המהדרים

נראה להעיר, מה שכתב בספר מאוד עינים ליקוטים על הגמ' המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור מקדשת אפילו רשע גמור, נמצא בהרהור תשובה נעשה צדיק ממש ברגע הרהור.

האם בגדי הכהונה לא חממו את הכהנים והיו חולים במחלת הקור יותר משאר בני אדם

מה שהקשתם בשם המנחת אלעזר על הא דאיתא במשנה שקלים ה"א שמעמידין על הכהנים ממונה אחד לבקר אותם ולרפא תחלואיהם, וכתבו בראשונים לפי שהיו רובם חולים מחולי בני מעים מפני שהיה עבודתם בכל ימות השנה בחלוק לבד בשעת עבודה, ועוד שהיו עומדים תמיד על הרצפה והם יחפיו רגל, והקשה המנח"א דהוי ליה להעשות נס שינצלו הכהנים שלא יחלאו, כדרך שנעשו שאר נסים במקדש.

הגאון שלמה אלעזר מנחם שפילמאן שליט"א קרית יואל מאנרא

נראה לתרץ באופן חדש, עפ"י"ד דנחלקו אמוראי בירושלמי יומא פ"א ה"ד על דאמ"ל שם במשנה אעפ"כ מונעין ממנו מאכל ומשתה המביאים לידי חימום, והקשו ע"ז בגמ', והלא מן הנסים שהיו נעשים בביהמ"ק שלא אירע קרי לכה"ג א"ר אבין על שם ולא תנסון (פ"י שאין סומכין על הנס), אמר רבי יוסי ב"ר בון כאן בראשון כאן בשני ע"כ, והיינו דמתרץ דאותן הנסים שנמנו במשנה באבות היו רק במקדש ראשון אבל במקדש שני כבר לא היו הנסים והתוס' ישינים יומא כ"א ולא אירע) נקט כשיטה זו וכתבו לתרץ עפ"י"ד עיי"ש, ולפי מ"ד זו שלא נעשו נסים בבי"ש אפ"ל דהה"ד בנידו"ד הא דאיצטריכא לרפואת לבן אחייה לרפאות הכהנים היה דווקא במקדש שני, ואיה"נ במקדש ראשון שפיר לא איצטריכא לרפואת הללו שאמנם נעשה להם נס שלא נחלאו, כדרך שאירע להם שאר נסים, והא דלא מנאו חז"ל בין הנסים לאו קושיא כי הרבה נסים אירע להם שלא נמנו עמיהם כדאיתא בגמ' יומא שם ועוד (ועי' ספר "עזרת כהנים" במבוא המקדש שער הנסים שאסף איש טהור כל הנסים שנעשו במקדש, ועיי"ש שיש לו מ"מ"מ איזה נסים נעשו בבית שני ואיזה לא עיי"ש דרכו בקודש) ומצאתי עוד ישוב לקושיא זו במשנת רב האי גאון רבי אלעזר לנדא זצ"ל בן בנו של הגאון הנודע ביהודה זצ"ל, הנודע בחיבורו יד המלך על הרמב"ם, והוא בספרו זכרון אלעזר עמ"ס שקלים (שם בפ"ה) שאייה מתרץ דאיה"נ שלא הוצרכו לרפוא משום שנעשה להם נס, והא דמנינו בן אחייה על חולי מעיים רק משום שאין סומכין על הנס הכינו אותו אבל לא נצרך לכך, ואעתיק קטעים מלשונו.

אדם שבירך על מצה גזולה בפסח ואח"כ רוצה לברך על מצה כשירה כדי לצאת המצות

האם יש לו איסור לברך עוד הפעם

מה שכתבתם בשם הביאור הלכה דאדם שבירך על מצה גזולה בפסח דאף שקימ"ל כשיטת השו"ע שהוא דעת רוב הפוסקים דס"ל דלא יצא וצריך לחזור ולאכול מצה אחרת משלו מ"מ לענין שיהיה צריך לחזור ולברך כשאוכלה אפשר דיש לחוש לדעת הריטב"א שכבר יצא בדיעבד כיון דלעסייה קנייה, ועל כן לא יברך.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א

דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר הטוב, בית הוראה דשיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוורא

נראה להעיר, דיש עוד סברא שלא יברך עוד הפעם, ע"פ מה שהבאתם בשם החיד"א באדם שגזל בהמה מחבירו והקריבו ואח"כ שילם לו או נתכונן לשלם לו יצא ידי חובתו למפרע, א"כ כשגזל מצה וגמרו בדעתו לשלם יוצא למפרע, א"כ היא ליה ברכה לבטלה, אם יברך עוד הפעם.

הגאון הנפלא רבי ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר הפוסקים, שערי הוראה, נוש סמונים, והאש כולל דברי חיים

צ"ב בדעת השו"ע ורוב פוסקים דלא אמרינן כיון דלעסייה קנייה. ו"ל ובהקדמ' מש"כ בהגהות ברוך טעם שכתב להעיר ע"ד הפנ"י דעיין בחו"מ סימן ט"ב סעיף ו' וסעיף ט' שאין נקרא שינוי א"כ נשתנה שם הגזולה, א"כ צ"ע אם הלעיסה חשיב שינוי, והא דפריך גבי זו שאכל תרומה מדלעיסה קניא היינו לענין חיוב אחריות כמו דאמרינן מדאגביה קניא וכו', ע"כ, וה"נ י"ל כאן במצה דליכא שינוי השם ככה"ג דגזל מצה לא אמרינן כיון דלעסייה קנייה. עכ"ל, אך צ"ע דהא בריטב"א בסוכה (שהביאו הגרע"ק) מבואר דלכך לא הוזכר בגמ' דידן מצה גזולה דפסול משום דלא משכחת לה דסברי לה כרבנן בפרק אלו נערות דמכי לעסייה בפומיה קנייה [מתחייב בנפשו] דלאו בר אהדורי הוא ואין לנגזל אלא דמים ותו ליכא בשעת הנאת גרונו ומעיו דעביד מצוה לא משום לכם ולא משום מצוה הבאה בעבירה ע"כ. וראיתי דד"ת עניים הם במקום אחד ועשירים במקום אחר והוא בריטב"א פסחים ל"ה ע"ב וז"ל גזל מצה אפיה ואיכא יאוש בעלים ועל ידי המצוה איכא שינוי השם דמעיקרא לחם והשתא מצה, אי נמי שינוי רשות למאן דסבר מדרבנן בקדושת מצוה חשיב שינוי רשות דאשתכח דעל ידי המצוה הוא קונה מצה זו בהא אפיליגו בירושלמי וק"ל כמאן דאסר ע"כ. ומבואר דאף במצה איכא שינוי השם דמעיקרא לחם והשתא מצה (ע"י דיצא בזה יד"ח המצוה) וגם איכא שינוי רשות ע"י קדושת המצוה, ועיין עוד בריטב"א סוכה ל' ע"ב ד"ה ל"ד, ובריטב"א הנוכ"ל, ומדברי הריטב"א בפסחים סייעתא למש"כ הברוך טעם דרק באיכא שינוי השם אמרינן דלעיסה קונה דמעיקרא לחם והשתא מצה, וע"כ צ"ל דמה דאמרינן בכתובות דלעיסה קניא היינו לענין חיוב אחריות וכמש"כ בברוך טעם, וע"ע מש"כ בגליונות ברוך טעם בהגהותיו למקור חיים [סימן תנ"ד סק"ג].

הגאון הנפלא רבי משה שקלארש שליט"א מ"ס הנפלא חיי משה

נראה להעיר, דעיין בחיי משה חלק ו' פרק ב' ס"ק י"ד שהבאתי בשם רבי עקיבא איגור דשיטה שלא מובא בש"ע, ובש"ע מובא דלא יצא, לא חוששים לדעה זו.

הגאון יצחק חיים פוס שליט"א ירושלים

מחבר ספר "חמודי יצחק" עה"ת ומועדים, וספר אמרי יצחק (עם ביאורי אמרי שיה) על הספר "חפץ חיים"

מה שדנתם ליישב את קושיית הריטב"א והרעק"א, למה האוכל מצה גזולה לא יצא והרי מדלעסיה קנייה בשינוי, נראה להעיר בזה מה שמעתי ממור"ד דודי הגאון ר' שמואל אויערבאך זצ"ל בשם אביו אדמוח"ז מרן הגאון ר' שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שתירץ את קושיית הגרע"ק, דהא בשו"ע סימן תס"א סעי' איתא דיוצאין במצה שרויה והוא דלא נימוחה, אבל אי נימוחה אין יוצאין בה. ולכאורה קשיא דכל מצה שאדם לועס הרי שקודם הלעיסה היא נעשית מחויה. (ומסתבר שאם ילעס שלא לשם מצוה ויוציאנה מפיו ואח"כ ירצה לצאת בה, לא יצא). אלא על כרחך דכיון שלועס ע"מ לבלוע לשם מצוה גם הלעיסה היא חלק מהמצוה, ולכן שפיר י"ל שאם בשעת הלעיסה איכא עבירה ויש פסול דמהב"ע שפיר לא יצא ידי חובה גם בבליעה דהוי כבולע מצה מחויה. את"ל. וש"י שכן תירץ הגר"צ פראנק זצ"ל (מקרא קודש פסח ח"ב סי' י"ג) מכוח הסברא, שכתב שאע"פ שאם בלע ולא לעס מצה יצא מ"מ אם לועס הוה הלעיסה חלק ממעשה האכילה וצריך שיהיה שלכם כבר בעליעה.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א גולדנ

נראה שזו תולה במחלוקת שני תירוצים בתוס' סוכה דף ל' ע"א ב"ה הא שהקשה מהא דמשמע בריש הגזול בב"ק דף צ"ד ע"א בההיא גזול סאה דאע"ג דשינוי קונה חשיב מצוה הבאה בעבירה אע"פ שקנאו בשינוי מעשה קודם שבא לידי חיוב חלה. ותירץ (1) התם דיהויא בעלמא הוא, (2) שאני ברכה דאיכא נמי הזכרת השם, ע"ש. הנה לפי התירוצי הראשון הרי מעיקר הדין מותר לו לברך על מצה אם קנאו בשינוי מעשה, וא"כ ה"ה אם לעסייה וקנייה בשינוי מעשה, יוצא עם הברכה ואינו מברך עוד פעם, אבל לפי התירוצי השני הרי אסור לו לברך על מצה אפילו אם קנאו בשינוי מעשה, וא"כ ה"ה אם לעסייה וקנייה בשינוי מעשה, אינו יוצא עם הברכה וצריך לברך עוד פעם.

ליהודים היתה אורה "זו תורה"
קריאה נרגשת לכל קוראנו ברחבי תבל
לך קורא נכבד שנהנה מידי שבוע
עקב ההוצאות הרבות הרובצות עלינו
אנחנו חייבים להתחיל לקצץ בהפצת הגליון
אנא עזור לי להמשיך בהפצת תורה
בפרט בימים האלו של הדר קבלוה באהבה
וכל תרומה יתן לנו את החיוק להמשיך
אפשר לתרום בכרטיס אשראי

גליון זה לעילוי נשמת
זקנתי הרבנית הצדקנית
מרת שרה הינדא טוסיג ע"ה
נפטרה י' אדר
ולעילוי נשמת דודי הגה"צ רבי שמואל טוסיג זצ"ל
האדמו"ר מתולדות שמואל
נלב"ע ט"ז אדר ת.נ.צ.ב.ה.
ולעילוי נשמת דודי הגה"צ רבי יעקב טוסיג זצ"ל
נלב"ע ט"ז אדר ת.נ.צ.ב.ה.